

Searching for Light in the Darkness - Part I

Is Everything Really for the Best?

I. What Questions May We Ask?

(1) ויקרא פרק י פסוק ג

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יקוק לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן:
Moses then said to Aaron, "This is what the LORD spoke of when he said: "Among those who approach me I will show myself holy; in the sight of all the people I will be honored." Aaron remained silent.

(2) רש"י ויקרא פרק י פסוק ג

וידם אהרן - קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין:

(3) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נד עמוד א

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שנאמר: +דברים ו' ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'. בכל לבבך - בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע; ובכל נפשך - אפילו הוא נוטל את נפשך, ובכל מאדך - בכל ממונך. דבר אחר: בכל מאדך - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו.

(4) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד ב

חייב אדם לברך כו'. מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה? - אילימא: כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב, כך מברך על הרעה הטוב והמטיב - והתנן: על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת! - אמר רבא: לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה. אמר רב אחא משום רבי לוי: מאי קרא - +תהלים ק"א+ חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה, אם חסד - אשירה, ואם משפט - אשירה. ... ורבנן אמרי מהכא +איוב א'+ ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך. אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא: לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא לההיא מתא, בעא אושפיזא לא יהבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה!

IT IS INCUMBENT ON A MAN TO BLESS etc. What is meant by being bound to bless for the evil in the same way as for the good? Shall I say that, just as for good one says the benediction 'Who is good and bestows good', so for evil one should say the benediction 'Who is good and bestows good'? But we have learnt: FOR GOOD TIDINGS ONE SAYS, WHO IS GOOD AND BESTOWS GOOD: FOR EVIL TIDINGS ONE SAYS, BLESSED BE THE TRUE JUDGE? — Raba said: What it really means is that one must receive the evil with gladness. R. Aha said in the name of R. Levi: Where do we find this in the Scripture? I will sing of mercy and justice, unto Thee, O Lord, will I sing praises,' whether it is 'mercy' I will sing, or whether it is 'justice' I will sing. ... The Rabbis derive it from here: The Lord gave and the Lord hath taken away,' blessed be the name of the Lord. R. Huna said in the name of Rab citing R. Meir, and so it was taught in the name of R. Akiba: A man should always accustom himself to say 'Whatever the All-Merciful does is for good', [as exemplified in] the following incident. R. Akiba was once going along the road and he came to a certain town and looked for lodgings but was everywhere refused. He said 'Whatever the All-Merciful does is for good', and he went and spent the night in the open field. He had with him a cock, an ass and a lamp. A gust of wind came and blew out the lamp, a weasel came and ate the cock, a lion came and ate the ass. He said: 'Whatever the All-Merciful does is for good'. The same night some brigands came and carried off the inhabitants of the town. He said to them: Did I not say to you, 'Whatever the All-Merciful does is for the good.'

5) דברים פרק לב פסוק ד

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא:
He is the Rock, his works are perfect, and all his ways are just. A faithful God who does no wrong, upright and just is he.

6) תהלים פרק קמה פסוק יז

צדיק יקוק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו:
The LORD is righteous in all his ways and loving toward all he has made.

II. Is this a dispute?

7) תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד עמוד ב

כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו: +במדבר א' + והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב: +ישעיהו ח' + ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו, וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב: +מיכה ג' + לכן בגללכם ציון שדה תחרש [וגו'], בזכריה כתיב: +זכריה ח' + עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה - הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה - בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא, ניחמתנו! עקיבא, ניחמתנו. הדרן עלך אלו הן הלוקין וסליקא לה מסכת מכות.

Once again they were coming up to Jerusalem together, and just as they came to Mount Scopus they saw a fox emerging from the Holy of Holies. They fell a-weeping and R. Akiba seemed merry. Wherefore, said they to him, are you merry? Said he: Wherefore are you weeping? Said they to him: A place of which it was once said, And the common man that draweth nigh shall be put to death, is now become the haunt of foxes, and should we not weep? Said he to them: Therefore am I merry; for it is written, And I will take to Me faithful witnesses to record, Uriah the priest and Zechariah the Son of eberechiah. Now what connection has this Uriah the priest with Zechariah? Uriah lived during the times of the first Temple, while [the other,] Zechariah lived [and prophesied] during the second Temple; but Holy-Writ linked the [later] prophecy of Zechariah with the [earlier] prophecy of Uriah, In the [earlier] prophecy [in the days] of Uriah it is written, Therefore shall Zion for your sake be ploughed as a field etc. In Zechariah it is written, Thus said the Lord of Hosts, There shall yet old men and old women sit in the broad places of Jerusalem, so long as Uriah's [threatening] prophecy had not had its fulfillment, I had misgivings lest Zechariah's prophecy might not be fulfilled; now that Uriah's prophecy has been [literally] fulfilled, it is quite certain that Zechariah's prophecy also is to find its literal fulfillment. Said they to him: Akiba, you have comforted us! Akiba, you have comforted us!

III. See many ask the question?

8) תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

אמר לפניו: רבונו של עולם, הראיתני תורתו, הראני שכרו, אמר לו: חזור [לאחורך]. חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני.

9) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד ב

יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? +תהלים י"ז + ממתים ידך ה' ממתים וגו'! - אמר להם: חלקם בחיים. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.

IV. There is a Limit

10 דברים פרק יד פסוק א

בנים אתם ליקוק אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת:

11 אבן עזרא דברים פרק יד פסוק א

(א) תתגודדו - כטעם ושרט לנפש (ויקרא יט, כח), מגזרת על כל ידים גדודות (ירמי' מח, לז). ולא תשימו קרחה - כמשפט הגוים עד היום הזה. וטעם בנים - אחר שתדעו שאתם בנים לשם והוא אוהב אתכם יותר מהאב לבן, אל תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל אשר יעשה לטוב הוא.

Musaf of Yom Kippur

⊞ The celestial Seraphim* cried out bitterly,
'Is this the Torah and this its reward –
O God Who cloaks Himself in light as with a garment?¹
The enemy insults Your great and awesome Name,²
and reviles and blasphemes against the words of the Torah!³
ע A voice from Heaven responded,
'If I hear another sound, I will transform the universe to water.
I will turn the earth to astonishing emptiness –
this is a decree from My Presence;
accout it, you who delight in the two thousand-year-old land!*

שָׂרָפִי מִעֲלֵהי צָעָקוּ בְמִרְהָ, זֶה תוֹרָה וְזוֹ שְׂכָרָה,
עֵטָה כְּשֶׁלְמָה אוֹרָה, אוֹיֵב מְנַאֵץ שְׂמֹךְ הַגְּדוּל וְהַגְּדוּלָא,²
וּמְקַרֵף וּמְגַדֵף עַל דְּבָרֵי תוֹרָה.
עֲנִתָהּ בַת קוֹל מְשֻׁמִּים, אִם אֶשְׁמַע קוֹל אַחַר אֶהְפּוֹךְ אֶת הָעוֹלָם לְמַיִם.
לְתַהוֹ וְנָבְהוּ אֲשֵׁית הַדְּרוֹמִים,
גְּדוּרָה הִיא מִלְפָּנַי, כְּבִלְוָה מְשַׁעֲשְׁעֵי בֵּית יוֹמִים.³
(חֲטָאנוּ צוֹרְנֵי, סִלַּח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ.)
אֵלֶּיךָ מִיָּמֵינוּ רָמַזְנוּ וְרָמַזְנוּ

V. Emotional Expectations

12 תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נ עמוד א

+זכריה יד+ והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אטו האידנא לאו אחד הוא? - אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת. לעולם הבא - כולו הטוב והמטיב. ושמו אחד, מאי אחד, אטו האידנא לאו שמו אחד הוא? - אמר רב נחמן בר יצחק: לא כעולם הזה העולם הבא; העולם הזה - נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת, אבל לעולם הבא כולו אחד - נקרא ביו"ד ה"י, ונכתב ביו"ד ה"י And the Lord shall be King over all the earth; in that day shall the Lord be One, and His name one: is He then not One now? — Said R. Aha b. Hanina: Not like this world is the future world. In this world, for good tidings one says, 'He is good, and He doeth good', while for evil tidings he says, 'Blessed be the true Judge'; [whereas] in the future world it shall be only 'He is good and He doeth good'. 'And His name one': what does 'one' mean? Is then now His name not one? — Said R. Nahman b. Isaac; Not like this world is the future world. [In] this world [His name] is written with a yod he and read as alef dalet; but in the future world it shall all be one: it shall be written with yod he and read as yod he

Rav Yechezkel Landau – Tzlach - Pesachim

ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב [ישעיה י"ב, א] אורך כי אגפת ב'י, לפי שמעלין לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפי' הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לוכך אותו ולהכניע יצה"ר ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשוור ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושים לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנוכח ליה במהרה, נאמר ביום ההוא אורך כי אגפת ב'י, שנתן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו. והו כוננת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירוש שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב. אלו דברי הרב מוהר"ר אפרים זצ"ל. ומעתה גם בעושים פסין פירושו, רבש"ע יפה זכית יפה חייבת, ויפה היינו לטובה, ויפה לו לרשע החיוב שסבל, וכמו כן הגיהנם הוא רק כור ללבן בו מכל סיג ופסולת, והכל לטובה.

Rav Soloveichik M'pnini HaRav p. 60-61

ברכת דיין האמת: ידוע מאמרו של ר' עקיבא (ברכות ס:). שלעולם יהא אדם רגיל לומר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. והוא תמוה, הלא כשהאדם שרוי בצער, חלילה, ומרגיש שמקורו של המאורע במדת הדין, הלא מצווה הוא לזעוק בכל כוחו אל ד' שיסיר מעליו את הגזרה הרעה, והיאך שייך שיאמין באמונה שלמה שהכל היה לטובה, הלא שתי תחושות אלו מנוגדות הן, ומכחישות זו את זו. וביאר בזה רבנו, שכאשר האדם שרוי בצרה, עליו להרגיש ולהאמין שלמרות מה שעכשיו באמת רע הוא, סופו של הענין בעתיד יהיה לטוב, ובגלל כן קבעו חז"ל שתי ברכות שונות, דהשומע בשורות טובות מברך הטוב והמטיב, ואילו על שמועות רעות הרי הוא מברך דיין האמת, ואין הכונה במאמרו של ר' עקיבא "לטב עביד" שהרעה גופא מהווה טובה, דאילו כן היינו תמיד מברכים הטוב והמטיב, אלא כאמור. (כן כתב הר"ר מרדכי גרין, שיחי, בשמו בהדרוס, אלול, תשנ"ה, עמ' קי"ב וקי"ה. ועיין בספר בעקבי הצאן עמ' רכ"ד.)

13 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד עמוד ב

ושוב מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל רבי יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של רבי יוחנן בן זכאי. אמר לו: חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים - ויחיה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו - לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך.

On another occasion it happened that R. Hanina b. Dosa went to study Torah with R. Johanan ben Zakkai. The son of R. Johanan ben Zakkai fell ill. He said to him: Hanina my son, pray for him that he may live. He put his head between his knees and prayed for him and he lived. Said R. Johanan ben Zakkai: If Ben Zakkai had stuck his head between his knees for the whole day, no notice would have been taken of him. Said his wife to him: Is Hanina greater than you are? He replied to her: No; but he is like a servant before the king, and I am like a nobleman before a king.

VI. Celebration of the Revealed Truth

Minchas Asher – Introduction to Shmos

ולפי דרכנו נראה לבאר מה שאמרו חז"ל (מד"ש ט' ב' ומובא גם ביוצר לשבת זכור) דכל המועדות עתידין להיות בטלין לעתיד לבא מלבד ימי הפורים, והדברים אומרים דרשני, אמנם כאשר נתבונן בעומק משמעות נס פורים נשים אל לבנו שלא ככל חג ומועד ימי הפורים האלו, כל המועדות הם ביסודם זכר ומופת לגילוי כבוד ה' ולהנהגה בדרך נס למעלה מדרך הטבע, ולעתיד לבא שכל ההויה תהיה למעלה מדרך הטבע ובגילוי שכינה שוב לא יהיה צורך במופת זה ולפיכך כולן בטלות דכל ימינו יהיו אז "יום שכולו טוב יום שכולו ארוך", אבל פורים אינו זכר להנהגה נסית בלבד אלא שבימי הפורים למדנו לדעת שכל "גזירותיו" של הקב"ה רחמים גדולים הם, כמו הפור שהפיל המן על היהודים להומם ולאבדם ונהפך על שונאיהם וכן העץ שהכין המן לתלות את מרדכי עליו, ונתלו עליו הוא ועשרת בניו, ומטעם זה כתב הבני יששכר לבאר מה שנקבע השם "פורים" שהוא לכאורה תמוה מאד דכל שמות החגים והמועדים נקבעו ע"ש הגאולה והישועה כגון "פסח" על שפסח הקב"ה על בתינו במצרים ו"סוכות" על שם ענני הכבוד שחפפו עלינו במדבר ו"חנוכה" ע"ש חנוכה המזבח, ורק בפורים מצאנו שנקבע שמו על שם הגזירה והפורענות דהיינו הפור שהפיל המן, אך באמת אנו מציינים בפורים שגם ה"גזירות" נתגלו כמפתחות הגאולה והישועה, ולפיכך לא יבטלו ימי הפורים אף לעתיד דאז